

- контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного часу: тези доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених (Запоріжжя, 18–19 квітня 2024 р.). Запоріжжя, 2024. С. 52–54.*
2. Левицька, Л. В. Теоретичний аналіз вивчення емоційної сфери військовослужбовців // *Збірник тез Всеукраїнського міжвідомчого психологічного форуму* (Київ, 30 червня 2022 р.). 2022. С. 59–62.
  3. Кокур, О. М., Мороз, В. М., Лозінська, Н. С., Пішко, І. О. *Психологічна профілактика психотравматизації військовослужбовців Збройних Сил України: методичний посібник*. Київ: НДЦ ГП ЗСУ, 2021. 301 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПСИХОКОРЕКЦІЙНИХ ПРОГРАМ В РОБОТІ З ДІТЬМИ З РСА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ

УДК 159.923.2.072

Рудик Юлія Сергіївна

Здобувачка вищої освіти факультету публічного управління,
соціальних та природничих наук, спеціальності 053 «Психологія»

КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

Драченко Вікторія Василівна

кандидат педагогічних наук

Актуальність дослідження. Вивченням особливостей розвитку дітей з розладом спектру аутизму (РСА) займалися багато вітчизняних та зарубіжних вчених і психологів: Т. О. Гладун, К. О. Островська, В. М. Синьов, Г. М. Коберник. Питання соціалізації дітей із РСА розглядали такі вчені, як К. Гілберт, Т. Пітерс, К. Dahle, N. Humphrey.

Теоретичні та практичні дослідження перелічених вище авторів показують, що даний вид порушення психічного розвитку, виникає на основі біологічної дефіцитарності нервової системи дитини.

Початково активно досліджувалися емоційні проблеми у дітей з РСА. Сучасні дослідження підкреслюють особливий спосіб сприйняття такими дітьми навколишнього середовища та їх труднощі в розумінні вербальної та невербальної інформації. Ознайомлення фахівців з загальними принципами роботи з такими дітьми сприятиме їхньому пізнавальному процесу, цікавості та адаптації до зовнішнього середовища, а також покращить їхні взаємини з однолітками. Науковці також підкреслюють ефективність ранніх втручань, оскільки вчасна діагностика РСА може покращити результати корекційної роботи. Коли мова йде про людей з особливостями психофізичного розвитку, зазвичай фахівці зосереджуються на цих особливостях і використовують методи, спрямовані на подолання відхилень у розвитку. Це стосується як негативних аспектів розвитку, так і позитивних. У всіх цих ситуаціях не враховується цілісність розвитку особистості та її потенціал. На думку фахівців у галузі інклюзивної освіти, діти з РСА є гетерогенною групою дітей, тому універсальної моделі інклюзивності для всіх не існує [1]. В цьому полягає проблема психолого-педагогічного супроводу дитини з РСА молодшого шкільного віку в умовах інклюзивної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основний принцип підходу до корекційно-розвивального процесу ґрунтується на ідеї, згідно з якою дитина з особливостями розвитку – це передусім дитина, а потім вже дитина з певними особливостями. Це означає, що вона має ті ж закономірності розвитку, що й дитина з «типовим» розвитком, і підходи до неї повинні бути аналогічними.

Метод Міллера, який базується на когнітивно-розвивальному системному підході, передбачає активну участь батьків у процесі розвитку та навчання дітей з РСА. Батьки відіграють ключову роль у створенні сприятливого середовища для своєї дитини, тому методика підтримки батьків є важливою складовою цього підходу [2].

Метод Міллера має чотири основні цілі:

- оцінює адаптивні ознаки порушеної дитячої поведінки;

- передбачає переведення порушеної поведінки у функціонально-активну;
- робить спроби розширювати досвід взаємодії та виводити дітей із замкнутого способу життя (життя на самоті або в найближчому колі, наприклад, тільки з батьками) до галузі активної соціальної взаємодії;
- навчає фахівців та батьків способам та системним підходам які допомагають дітям, які мають аутизм та пов'язані з ним порушення, у навчанні читання, письма, поняття числа, символічним іграм та розвитку звичайної діяльності у шкільному класі [3].

На основі принципів методу Міллера була розроблена програма занять, спрямована на розвиток когнітивних навичок дітей з РСА. Програма включає в себе набір ігор та вправ, спрямованих на розвиток різних аспектів: пам'яті, уваги, мислення, уяви, творчих здібностей, сприйняття, відчуття, мови, загальної та дрібної моторики. Також у програмі передбачено ігри та вправи, які спрямовані на:

- 1.Розвиток пам'яті, уваги, мислення та уяви.
- 2.Вдосконалення творчих здібностей, сприйняття та відчуттів.
- 3.Поліпшення мовлення, загальної та дрібної моторики.
- 4.Зняття м'язового та емоційного напруження.

За результатами впровадження програми когнітивно-розвивального системного підходу до дітей з РСА, що тривало 4 тижні, було проведено контрольне діагностичне дослідження пізнавальної сфери молодших школярів з РСА.

За результатами техніки «ШДІЗ», що надає важливу інформацію про готовність дітей до навчання в початковій школі, було виявлено, що 40% дітей експериментальної групи покращили свої результати до середнього рівня. Високого рівня інтелектуальних здібностей не виявлено, що є особливістю дітей з такими порушеннями психіки. В контрольній групі значних змін виявлено не було.

За результатами дослідження за методикою «Будиночок», яка призначена для визначення рівня розвитку уваги у молодших школярів, виявлено, що більшість дітей, а саме 20% покращили свої результати до середнього рівня. Високого рівня уваги не виявлено, що є особливістю дітей з такими порушеннями психіки. В контрольній групі змін не відбулося.

За результатами дослідження за методикою «4-й зайвий», що призначена для виявлення рівня сформованості узагальнення та понятійного розвитку у дітей виявлено в експериментальній групі високий показник сформованості процесів мислення у 30% учнів експериментальної групи, що вище від попереднього показника на 20%. Низький показник розвитку мислення зменшився на 40% і складає всього 10% від кількості дітей. В контрольній групі змін не відбулося.

За результатами дослідження за методикою «Розрізні картинки», що призначена для вивчення спроможності до цілісного сприйняття та здатності створювати та впізнавати зображення виявлено, що високий рівень уяви мають 20% дітей експериментальної групи, що визначається спроможністю до цілісного сприйняття та здатності створювати та впізнавати зображення. Низький рівень уяви спостерігається також у 20% досліджуваних, що на 40% нижче ніж результати констатувального експерименту. Відзначимо, що рівень уяви значно покращився після проведення корекційних занять. У контрольній групі відбулися незначні зміни.

Висновки. Дослідження показало, що за умови кваліфікованої корекційної програми та активного залучення батьків, пізнавальна діяльність дітей з РСА покращується. На початку діти не мали інтересу до невербального спілкування, але через чотири тижні помітні позитивні зміни в увазі, пам'яті та сприйнятті. Однак здатність узагальнювати та вирішувати математичні завдання залишилась на тому ж рівні. Результати підтверджують, що комплексний підхід до навчання дітей з РСА покращує їхню пізнавальну діяльність та сприяє кращій адаптації в суспільстві.

Список використаної літератури

1. Семко О. Нові методики в ІРЦ: як фахівців навчають оцінювати особливі освітні потреби [Електронний ресурс] / О. Семко. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://nus.org.ua/articles/novi-metodyky-v-irts-yak-fahivtsiv-navchayut-otsinyuvaty-osoblyvi-osvitni-potreby/>.
2. Тарасун В. В. Технології ранньої комплексної допомоги дітям переддошкільного віку з особливостями розвитку. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія : зб. наук. праць. Київ :2019. Вип. 38. С. 150–156
3. Скрипник Т. В. Феноменологія аутизму. К. : Видавництво «Фенікс», 2010. 388 с.

ВПЛИВ ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ НА ПОКРАЩЕННЯ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ДРУЖИН УКРАЇНСЬКИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

УДК 159.942:355.621.4

Рябошапко Лілія Василівна

Здобувачка вищої освіти факультету публічного управління,
соціальних та природничих наук, спеціальності 053 «Психологія»

КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

Шпортун Оксана Миколаївна

доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології

КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

Актуальність дослідження. Результати наукових розвідок останніх років показали, що розв'язана російськими агресорами війна призвела до суттєвого погіршення психоемоційного стану представників різних категорій українського населення, і під найбільшим ризиком для психічного здоров'я опинилися військовослужбовці, котрі перебували чи перебувають у зоні бойових дій, та їх сім'ї. Величезний тягар ліг на плечі їх дружин, які в розлуці постійно хвилюються за життя і здоров'я своїх чоловіків, відшуковуючи в собі мотиваційні ресурси